

F52

25. P37

N. FILIPESCU

Momentul dela Lemberg

STUDIU STRATEGIC

BUCUREȘTI

—
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE C. SFETEA

62-64, CALEA MOȘILOR, 62-64

1915

28221

Prețul 50 Bani.

F111111
94R / F52

N. FILIPESCU

Momentul dela Lemberg

STUDIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
— SIBIU —
INVENTARIAT 1998

2 1 FFB 1998

BUCUREȘTI

—
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE C. SFETEA

62-64, CALEA MOȘILOR, 62-64

1915

23221

Bibl. Inst. de Inv. superior Sibiu
INV. Nr. 55689 19 78

Cam pe la sfârșitul lui August 1914, am spus că a sosit momentul ca România să intre în războiu.

Instinctiv opinia publică și-a manifestat aceeași părere. Dar unii au pretins că, în ce mă privește, eram târât de o pornire a firei mele către aventuri.

Azi putem judecă într'o mai dreaptă perspectivă valoarea acelu moment ce coincide cam cu bătălia dela Marna și cu luarea Lembergului de către Ruși.

Studiul de față are de scop de a întâri această părere că importanța intervenției noastre, din punctul de vedere al situațiunii generale, a mers tot scăzând, iar greutățile cu cari am avea de luptat au mers și merg tot crescând.

Tot odată caut în aceste puține pagini o desvinovățire față de acuzația ce mi s'a adus că a-și fi fost în stare, din simplu gust de aventuri, să târăsc țara, în mod nesăbuit, în războiu.

Ce urmări ar fi avut intrarea în războiu a României, alături cu Aliații, la sfârșitul lui August 1914?

Iată problema.

Să precizăm, mai întâiu, datele problemei, pe baza următoarelor presupuneri :

1. — Comandamentul armatei române, a hotărît ca prim obiectiv al operațiilor, ocuparea Ardealului, pentru ca, făcând apoi bază pe el, să cadă, în legătură cu stânga rusă, pe flancul și spatele drepte austriace.

2. — Nici o măsură de apărare nu este luată în Ardeal. Populațiunea civilă și militară în majoritatea ei, favorabilă invaziunii române și dispusă chiar a o înlesni pe toate căile și prin toate mijloacele.

3. — Mobilizarea completă a armatei române cu concentrarea durează 17 zile.

4. — Iuțeala normală de marș a armatei române 60—80 kil. în 4 zile, și anume după 3 zile de marș de câte 20—27 kil. pe zi, o zi repaus.

5. — Traversarea munților durează 5 zile. Inaintarea din valea Oltului în valea Mureșului 13 zile.

6. — Adunarea tuturilor coloanelor în

valea de mijloc a Mureşului se termină în a 35-a zi de mobilizare.

7. — Se consideră următoarea ipoteză :

Decretul de mobilizare fixează ca prima zi de mobilizare 23 August, stil vechiu, adică imediat după intrarea Ruşilor în Lemberg.

După 35 de zile dela mobilizare, adică la 27 Septemvrie st. v., armata română s'ar fi putut găsi, fără să întâmpine vreo rezistenţă, în valea Mureşului.

La această dată, situaţiunea generală eră următoarea :

În Franţa, după oprirea ofensivei germane şi a contra ofensivei franceze, cei doi adversari îşi găsise echilibrul pe linia Nieuport-Ypres-Lille-Soissons-Reims-Verdun.

Pe frontul sârbesc, ofensiva Sârbilor în progres ; trupele cele mai înaintate în preajma Serajevului.

Pe frontul oriental, ofensiva rusească oprită în Prusia orientală şi în urma unei a doua înfrângerii, Ruşii sunt nevoiţi a se retrage pe propriul teritoriu, negăsindu-şi echilibrul decât în regiunea Suvalki.

Forţe însemnate germane, în trei mari coloane sunt îndreptate convergent şi în

legătură cu întreaga armată austriacă asupra centrului rus.

Această formidabilă amenințare obligă pe Ruși să-și restrângă frontul, grămădindu-și forțele înapoia sectorului Varșovia-Ivangorod. Bucovina și o bună parte din Galiția orientală sunt evacuate.

Față cu această situațiune, ar fi fost de cea mai mare importanță, pentru armata română, ca să-și asigure, pe marginile de nord și vest ale Transilvaniei, pozițiuni solide, pe cari să reziste eventual, în cazul unei reușite a ofensivei austro-germane pe Vistula.

Înaintarea pe valea Mureșului până pe marginea exterioară a munților Transilvaniei s'ar fi putut execută în cel mult zece zile. Pe la 7 sau 10 Octomvrie, armata română s'ar fi putut găsi dispusă pentru rezistență.

La 5 Octomvrie însă, ofensiva austro-germană este brusc oprită și o viguroasă contra ofensivă rusească este îndrumată la 10 Octomvrie.

Situația devenind iarăși favorabilă Aliaților, n'ar mai fi fost nici un motiv ca armata română să se oprească pe marginea munților, ci ar fi fost indicat să înainteze cât mai repede spre Tisza.

Ea ar fi putut să se găsească pe acest

râu la 11 Octomvrie, iar la 21 s'ar fi putut să ne aflăm cu armata din stânga în fața Buda-Pestei, iar, cu cea din dreapta, în cooperare cu stânga rusă, în flancul și spatele dreptei austriace.

Urmările :

Germanii ar fi fost nevoiți să întărească și mai mult frontul oriental, ceea ce permite a presupune că ofensiva franceză de pe Marna ar fi putut să se desvolte mai departe, în condițiuni favorabile.

Dificultatea mare pentru armata rusă, adică trecerea Carpaților ar fi fost învinsă. Intreaga masă, pătrunsă în Galiția orientală ar fi putut, mulțumită flancărei armatei române, să treacă lanțul munților între Transilvania și masivul Tatra.

Armata principală austriacă, dejă bătută la Ravarusca și aruncată înapoi spre Cracovia, s'ar fi demoralizat și mai mult prin adăogirea fugarilor din Galiția orientală și Carpați, așa că încercuirea ei la Cracovia s'ar fi rezolvat într'o complectă desorganizare, înainte ca ajutoarele germane să o fi putut pune în condițiuni de a lupta chiar măcar defensiv.

Amenințarea și poate chiar ocuparea

capitalei Ungariei ar fi avut, prin consternațiunea produsă, urmări din cele mai serioase pentru mersul ulterior al operațiunilor.

În rezumat, se poate presupune, pe datele cunoscute, că prin intervenirea României, puterile centrale ar fi fost nevoite a intra în faza defensivă, cu armata austriacă, dacă nu complet desorganizată, dar desigur adânc demoralizată și cu întreaga regiune de sud-est a Ungariei perdată.

Urmările acestea s'ar fi repercutat în modul cel mai favorabil pentru aliați în Balcani.

Raportul de forțe între beligeranți s'ar fi modificat cu aproximativ un milion în favoarea Aliaților, socotind chiar numai la 500.000 de oameni armata de operațiuni română și numai la 250.000 contingentele trase de Austriaci de pe teritoriul ce ar fi ocupat armata română și care ar fi rămas disponibil pentru Aliați. Treacănd de partea Aliaților în loc d'a fi de partea Germanilor, ar fi fost o deplasare de circa 500.000 oameni.

Rezultatele acestea s'ar fi datorit însă nu atât numărului forțelor pus de România în acțiune cât direcțiunei strate-

gice, atât de vulnerabile pentru adversar, pe care ar fi înaintat acele forțe.

Situația pe frontul oriental ar fi fost complet schimbată, iar România, în loc d'a fi încercuită, nu numai ar fi jucat, în capul statelor balcanice, un rol hotărâtor pentru realizarea unității ei naționale, dar ar fi scris cea mai glorioasă pagină în istoria războiului european.

10 Noembrie 1915.

Situațiunea beligeranților pe teatrele de operație la 21 Octomvrie.

Pe frontul occidental.

Germani (armatele : 4, 6, 2, 1, 7, 3, 5 și 18) se găsesc pe frontul : Nieuport-Roulers-Turcoing-Lille - Carvin - Peronne-Hâm - Chauny - Laon - Lissone - Vouziers-Briey-Mars la Tour-Chateaux-Salins.

Belgieni, Englezi și Francezi (armatele : 7, 2, 6, 5, 4, 3 și 1) se găsesc pe frontul : Roulers-Ypres-Armentie - Lens-Arras-Viller Bret-Noyons-râul Ainse-Varennes-N. și N. E. Verdun-Pont à Mousson-Cirey.

Pe frontul oriental.

La Ruși : în Prusia orientală, armata 10-a la graniță, în fața armatei germane, între Schierwindt și Biala.

În Polonia, armata 1-a înaintă între granița de S. a Prusiei orientale și Vistula, contra Mlavei și cetatea Thorn; iar armatele : 2, 5, 4 și 9 atinsese linia Uniewo-Zdunska-Vola-Novo-Radomsk.

În Galiția, armatele de Chiev și de Odessa, respingând pe Austriaci, atinsese frontul : râul Wisloka-Rzeszow-Dynow-Lisko-Turka-Dolina-Nadworna-Colomeia-râul Prut; iar cu aripa stângă a frontului, strecurându-se pe la S. de Boian atacă Cernăuții din spre Storojinetz.

Przemysl deși împresurat complet, rezistă încă.

Aliații sunt în retragere generală spre a se grupă :

1. Spre Carpați (Armata din Galiția) căutând a opune rezistență pe linia Laslo-Dukla.

2. În sudul Sileziei și în spatele Cracoviei (armatele : Dankl, Auffenberg, Arhiducele Ioseph Ferdinand și trupe germane).

3. Între Nowo-Radomsk și Czestokov (armata 9-a germană).

4. În regiunea Strassburg-Soldau (armata 8-a germană).

Pe frontul de Sud-Vest.

Sârbii se găseau pe Kolubra-Lyg, dispuși în modul următor :

1. Detașamentul de Obrenovaț, dela Obrenovaț la Steposevaț.

2. Armatele 2, 3 și 1 dela Steposevaț la Malyen-Planina.

3. Armata 4 și brigada de Uzice, spre N.-V. de Uzice, pe frontul Kosterici-Zaglavak-Bucoviț.

4. La Belgrad e detașamentul de Belgrad.

5. Forțele Sârbo-Muntenegrene respinse sunt pe frontul Rojuska, Vișegrad și Gowza.

Austriacii (corpurile 17, 13, 15, 16) executând urmărirea ating cu avant-gardele râul Lyg.

Numărul Românilor din Ungaria recrutați după bătălia dela Lemberg.

Pentru stabilirea acestor cifre, extrag următoarele date dintr'un studiu al d-lui Ion Iosif Schiopul :

„Cu o populație de 51.390.000 locuitori (dintre cari 20.744.740 în Ungaria), monarhia austro-ungară dispune în vreme de pace de o armată permanentă de vre-o 415.000 soldați (armată comună, Landwehr austriac, honvezime ungurească și marină) sau 3 contingente anuale de câte 144.000 soldați. Această armată se ridică în cazul unei mobilizări generale la vre-o 2 milioane soldați, combatanți și auxiliari, — la cari se mai adaogă milițiile (gloatele) : rezervele dela 32—42 de ani și toți cei de 19—42 de ani cari n'au trecut încă prin serviciul activ.

Poporul românesc din monarhia austro-ungară, vre-o 4 milioane de Români ($3\frac{1}{2}$

milioane în Ungaria, 300 mii în Bucovina) reprezintă aproape 8% ale întregii populații a monarhiei. Contribuția lui la armată nu este însă numai în proporția aceasta de 8%, ci mult mai mare — pentru că elementul românesc a fost întotdeauna cel mai bun material pentru armată.

Rapoarte oficiale ¹⁾ constată într'adevăr că la recrutările făcute în Ungaria au fost găsiți, în urma vizitei medicale, buni pentru serviciul militar dintre 1000 de recrutabili : 340 în 1870 ; 283 în 1873 ; 213 în 1875 ; 163 în 1881 ; 164 în 1895. Cifrele aceste reprezintă însă numai *media*, pentru că în anumite ținuturi, în rândul întâi în ținuturile locuite de Români — Bistrița-Năsăud, Sibiu, Hunedoara, Careș-Severin, cari au alcătuit pe vremuri așa numitele „confinii militare“ — numărul celor găsiți buni pentru serviciu militar era de 400—600 dintre 1000 de recrutabili.

Mobilizarea generală decretată la 31 Iulie 1914 și terminată la sfârșitul lui August a chemat prin urmare sub armă între 250 și 300 mii de Români.

După mobilizarea aceasta generală, s'au chemat la serviciu activ contingentele

1) Vezi : „Militärstatistisches Jahrbuch über Anordnung des K. u. K. Reichskriegsministeriums bearbeitet etc.“, Wien, 1895.

celor de 19 și 20 de ani, s'au făcut recrutări noi de revizuire a tuturor scutiților, dispensaților și reformaților în vârsta de 18 până la 42 de ani, sporindu-se astfel în mod considerabil și numărul soldaților români.

Pentru a găsi numărul cât mai exact al armatei *române* din Austro-Ungaria n'avem decât să analizăm datele statistice ale recensămintelor oficiale. Din populația bărbătească recrutabilă (18 până la 42 de ani) a Ungariei, adică dintre 3.332.101 recrutabili, Românii alcătuiesc, conform statisticei ungurești nefavorabile nouă, 541.000 de indivizi (la cari se mai adaogă vre-o 54.000 Români din Bucovina). Toți acești Români trăiesc fără vre-o legătură sufletească cu țara lor; ei nu sunt nici funcționari de stat, nici funcționari în administrațiile județene, cu un cuvânt ei nu pot invoca nici un argument în favorul lor pentru a fi scutiți de miliție ca „indispensabili“. Ei aproape toți sunt recrutabili și în realitate aproape toți au și fost recrutați, — dând armatei austro-ungare vre-o 490.000 soldați, în afară de vre-o 46.000 Români din Bucovina, — în total deci vre-o 536.000 soldați români.

Recrutarea nouă a celor de 43 până la 50 de ani a fost excesiv de severă în

ce privește pe Români și a dat un nou contingent *românesc* de vre-o 70—80 mii recrutați. In total deci Românii din monarhia austro-ungară reprezintă azi în armata austro-ungară o armată de peste 600 mii, dintre cari numai contingentele celor de 43—50 de ani (70—80 mii) nu sunt mobilizați.

După mobilizarea generală care a chemat la arme aproape 300 mii de Români au mai rămas, prin urmare, și au fost încorporați recrutabili și mobilizabili, alți peste 300.000 de Români“...

